

70. évfolyam 292. szám

Budapest, 1942. december 25., péntek

Ára 28 fillér

NÉPSZAVA

A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII. Conti uca 4. • Megjelenik hétfő kivételével minden nap • Telefonszám: 130-330, 130-331 és 130-332

A KORMÁNYZÓ KARÁCSONYI SZÓZATA A HONVÉDEKHEZ

A „Magyar Távírti Iroda” je-
lentli, hogy a kormányzó karácsony-
estjén 5 órakor a magyar rádió

honvéd-karácsonyi műsora keretében a következő szöveget intézte harcoló honvédekhez:

Honvédek! Kedves Fiaim!
— Karácsony estjén, a Megváltó születésének és a családnak ünnepe, szeretettel és elismeréssel gondolok rátok.
— Ti ma a messzi orosz tél hidegében ünnepeket, de idehaza minden magyar tudja, hogy a templomokban csak azért zenghet a karácsonyi ének, mert Ti áldozatos, küzdő lélekkel biztosítottátok az otthon nyugalmát.
— A ti íthetnmaradt családok körében is kigyúl ma a fenyő-kön a szeretet melegítő fénye és a magyar társadalom minden felhőjét elkövet, hogy karácsony estjén egy kis öröm költözzék a ti otthonotokba.

— Valamennyien értékek imádkoznak és hazánknak, a kereszténység ezerecs védőbástyájának igaz ügyéért.
— Lélekben veletek vagyok és Isten áldását kérem harcoló honvédségünk minden tagjára!

A kormányzó szózatának elhangzása után a műsor keretében a magyar anya, hitves, apa, anyka és gyermek ázent a harcban álló szeretteikhez színes és színésznők tolmácsolásában, majd karácsonyi verset szavaltak. A műsor keretében hangot kapott a magyar népi karácsonyi szokása, a betleh-

A Gyermekek mosolya

Ezt őrzi a lélek, a szív, a gondolkodás. Ezt őrzi, mint a hit és legéndék útján minden korokhoz elérkezőt vizsgáló világlény. Mert a Gyermekek mosolyában, amely évezredek hajnalán derült rá a világra, a Szeretet sugárzott, a Béke szelid fénye emelkedett föl és a Hit angyalzárnyai intettek a kihűlt, a szegény, a nyomorult emberi szívek felé. A világ, már az akkori világ is, olyan volt, hogy szüksége volt Valakire, akinek életében, szenvedésében és örökkévalóságát jelentő halálában a megváltás forrásai fakadnak föl számára. És megszületett a Gyermekek és a megváltást várók felé elrekkülő bódító üzenet: a mosolyát.

Erre gondolunk ma, erre az Örök Mosolyra, amikor iszonyatos erőfeszítések, tomboló világháborúk és a vér szakadatlan ömlése között megint — és mindig — csak a megváltást várja az emberiség.

A legendák újra születnek és az igazság ihleti meg a szomjas szíveket. Bárhol legyünk is ma, a szerencsés napos magaslatain vagy a hiábavaló küszködés és a megálázott sötét szakadékaiban, a szegény József és a szegény Mária fűszálottjára gondolunk; az útmentén járva, ahol megvették a gyertyát; a királyokra, akik fűlője hajoltak; a betlehemi csillagra, amely űbözött világította az utat — és a Heródesekre, akik bíborvackaikkal — a bűn homályában és az erőszak nyoszolyáján — rettegve gondoltak a megszületett Igazságra, a kiirthatatlan Hitre és a legyőzhetetlen Szeretetre.

Igen, ez mindig így volt és még sokáig így lesz.
Amikor megszületik a Vízszélesség és reményfakasztó gyermekük Mosoly derül a mindenben kiszikáradt világra, vele együtt emlékezik föl az űrök versenytára, a leg-

A Don mellett tovább tombolnak az elkeseredett harcok

A magyar csapatok arcvonalán nyugalom van

Az európai és amerikai diplomácia a háború eseményeinek hatása alatt

A karácsonyi hangulat hatása nem érződik a háborúval kapcsolatos hírekben, akár határon, akár diplomáciai vonatkozásban. A keleti front három szakaszán a harcok tevékenység — noha már régebben folyamatosan volt és az orosz támadások folytán több lángolt fel erősen — a napokban is heves és elkeseredett küzdelemben folytatódott. Az északkeleti fronton is változatlan igyekezettel törekednek a küzdő felek olyan harcra, amely elérésére, amely a küzdelem folytatására alkalmas. A nyugati hadszíntéren nem eszik a legítványok és a Távol-Keleten is tartanak a Burmában és másutt folytatásban levő harcok. Ezekről lapunk más helyen közölünk tudósítást.

A tengelyhatalmak gazdasági és katonai együttműködése

A „Giornale d'Italia” legutóbbi számában Gaudio részleteket közöl a német-olasz árucseretorgalmról, amelyekből kitérni, hogy a kölcsönös szállítások egyensúlyban állnak. Németország ebben az évben kétmillió métermáza burgonyát szállított Olaszországnak, továbbá hárommillió métermáza gabonát, amiből azonban Olaszországnak kétmillió métermáza vissza kell adnia. Ezenkívül Németország rendszeresen szállítja a megállapított mennyiséget szénből, vasból, ércből, gépekből, textilárubból

és fegyverekből. Olaszország ellenértékül gyümölcsöt, fűszereket, szelmet, kenőrt, kroméret, doilyt, bor, bauxitot, pirítót, kánt és rostnövényeket szállít Németországnak. Olaszország külkereskedelme 1942-ben felülmúlta a háborútól előtti szintet és Németországgal együtt 80%-kal növekedett. Az árrögzítést az 1943. évi is fenntartották. Az olasz áruszállítványokhoz még hozzájárul az is, hogy sok ezer olasz munkás dolgozik a német iparban és mezőgazdaságban.

Hitler kancellár és Ciano megbeszélésével kapcsolatban az olasz védelmi lapja, a „Foro Armato” a tengelyhatalmak északafrikai hadviseléséről ír. A lap rámutat arra, hogy Hitler és Ciano megbeszélésén az északafrikai háború politikáról is tanácsoztak, bizonyára abból a szempontból, hogy a tengelyhatalmaknak kötelesek-e Európa örökségének Európa jövőjéért való megvédésére, mert ez az örökség haszonélvezéses történelmi hagyományra tekinthet vissza. Olaszországnak különleges érdeke fűződik Afrikához és éppen ezért — bármilyen áldozatba is kerül — Németországgal együtt mindenképpen vissza kell foglalnia Afrikát, mert nélküli a győzelem nem volna teljes.

Az olasz katonai lap cikke bizonyos vonatkozásban újra előtérbe helyezi a német főhadiszálláson lefolytatott megbeszélésekről szóló jelentésnek ama kitételt, amely a

A „Népszava”

Írta Tamás Gáspár Miklós

dolgoztak, és ismét próbáltak MINŐSÉGI NÉPLAPOT csinálni. (A mai tulajdonosokról annyit tudok, amennyit a február 21-i „HVG”-ben olvastam rólok; a kérdés az, ha jól értem, hogy kitaranak-e a „Népszava” mellett. Remélem, igen.)

Elég fantasztikus itt a tradíció ereje, amely szinte tudatlanul érvényesül. Igazán különböző habitusú újságírók, szerkesztők — Kereszty András, Pallagi Ferenc, Ungvári Tamás, H. Bíró László, Németh Péter és mások — irányították a lapot, kiváló hírlapírók (pl. Török Katalin, Danó Anna) távoztak, más kiválóságok (Dési János, Boros István) jöttek, mások úgy mentek, hogy maradtak (Martos Gábor). A lap karaktere maradt. Nem volt annyi lehetőség, mint a „Népszabadság”-nak, nem volt olyan hű és elkötelezett értelmiségi közönség és bedolgozott kara, mint a „Magyar Hírlap”-nak (ezt a közönséget hiába próbálta meg átvenni a jobboldalra: minden újság szervezet, a kísérlet eredménytelen volt), és nem tartotta el az állam tüzőn-vízén át, mint a „Magyar Nemzet”-et (ahogy most a korábbi „Pesti Hírlap” és „Új Magyarországi” kombinációját hívják) — és mégis csinálta azt, amit mindig: informálta és elgondolkoztatta az ún. „egyszerű embert”, akinek épp annyira van joga a színpadhoz, mint bárki másnak.

A „Népszava”-ban lett országos híru publicista Révész Sándor és Sere-

László (korábban, ebben az időben írtam én is rendszeresen a lapba). Itt ír a számomra ma az egyik legfontosabb politikai elemző, a kitűnő — és szociáldemokrata! — Ripp Zoltán; olyan híres-ségek írtak, irnak ide rendszeresen, mint Eörsi István, Agh Attila, Hegyi Gyula, Mészáros Tamás. Ennek a lapnak van — szűkös körülményei ellenére — a legkiégényűsúlyozottabb külpolitikai rovata. Arra a bátor tette vetemedett, hogy szisztematikusan közölte egy időben a Roma Sajtóközpont tudósításait. Nem mondatom, hogy minden tetszik a lapban; szerintem a kiszagdaüggyekkel átejtették a szerkesztőséget; az is furcsa, hogy az Oktatási Minisztérium olykor kibérel magának pár újságledőt, s a kincstári interjúkat és öndicséreteket nem hirdetésként közlik, bár diszkrétan föltüntetik a sponzort.

Néha az életről csak szombatonként esik szó, Lukács Eszter NAGYSZERŰ sorozatában. (Lukács Eszter ma — Bächer Iván mellett — a legjobb pestbudai tárcíró. Ezerszer mélyebb, mint angol „mintája”, amelyet finoman parodizál. Vajon mi történt a sítúrán? Előre rettegek. Ezért egyébként meg fogom kapni a magamét. Magyarországon nem szabad dicsérni.) A lapból ma bántóan hiányzik — szerintem — „a munkásteremtés”, a szakszervezetek, a munkanélküliek, „a tőke és a munka harca”; a szociálpolitikáról és a szegénységről

szóló beszámoló, úgy hiszem, ezt nem helyettesítik. Ezek alanyi sorok. Szenvedélyes újságolvasó írja őket, aki tudja, mit jelent a kommunikációban a hagyomány. Elképzelhető, hogy a „Times” megszűnjék? (Pedig még sohasem volt ilyen vacak, mint manapság. Unalmas bulvárlapot csináltak belőle — ez azért teljesítmény.) A „Népszava” sem kerülhet veszélybe: a történelmünkhez tartozik, összes hibájával és bizonytalankodásával együtt. A balközép beállítottságú taxiföröknök, mérnökhallgatóknak, receptiósnak, ápolónőknök, nyugdíjas tanároknak és hivatalnokoknak szükség van rá. A műszereseknek is.

A szerkesztők és a tulajdonosok talán nem is tudják, mennyire. A debreceni vasútállomáson a minap valakivel összekaptam az utolsó „Népszava”-t; megismert, ezért átengedte nekem (tiltakozásom ellenére), de megígértette velem, hogy megint írja a lapba.

Réggel tíz óra után sehol se kapni „Népszava”-t. Nekem félretesz a újságos, de a hét végén zárva tart, ezért szombaton mindig bolyonganom kell, amíg szerzek, mert a közértem túl keveset rendel. Önzetlenül írom ezt, hiszen nem vagyok a „Népszava” munkatársa, s még politikai irányvonala sem igazán az enyém.

A lapot szeretjük, olvasni akarjuk. Barátság.

Szabó Ervin vagy Kassák nem volt egyszerűen „szerző”, Györki vagy Kéthly parlamenti beszéde nem volt egyszerűen „hír”, Nagy Lajos vagy József Attila nem volt egyszerűen „tárcarovat”: ez volt emberek százezrei számára a szabadság és a kultúra és az igazság. Számos régi ismerősömnek, szervezett munkások gyerekeinek az apjuk vacsoránál minden áldott este fölolvasta a „Népszava” fontosabb cikkeit; a betűkkel hadilábon álló szomszédaszony bekukkantott megkérdezni, mit ír „az újság”. Az egyetlen. Lassalle és Marx és Bebel és Jaures újságja, amely többet nyújtott valaha a magyar dolgozóknak, mint az egész hűbéri-plutokratá társadalom együttvéve, pedig Isten látja lelkemet, nem volt tökéletes újság — csak éppen ez volt egyes-egyedül a bizonyos, amely NEM volt az uralkodó osztály valamelyik érdekcsoportjának a lapja, mint az összes többi.

A magyar sajtót persze 1914-től 1989-ig megszakítás nélkül, brutálisan cenzúrázták. A ma élők nem is ismerik az őszinte sajtóhangot — hogy mert beszélni gr. Tisza István a katolikus egyházzal, „Az újság”-ban! És hogy mert beszélni a függetlenségi, a radikális, a szocialista sajtó gr. Tisza Istvánról, aki az ország de facto diktátora volt! Ma mindenki szívvelhűdést kapna tőle, és hatpárti teadélutánt rendezne az államfőnél.

Amikor 1932. április 5-én (mindjárt kerek hetven éve lesz ennek: rossz ómen?) Keresztes-Fischer Ferenc m. kir. belügyminiszter betiltotta a „Népszava”-t — megjegyzem, Keresztes-Fischer a bevallott eszményképe Boross Péter volt miniszterelnöknek, a jelenlegi miniszterelnök főtanácsadójának —, akkor a hivatkozott cikk címe ez volt: „Ha a brutálisokat folytatják, kiadjuk a jelszót: védekezettek a bestiák ellen!” „Bestiák”-on itt parasztpofozó csendőröket értett a „Népszava”, ami, írta Keresztes-Fischer, „... a közönségnek a magyar csendőrhatalmások, sőt bíróságok partatlanságába vetett bizalmát igyekszik csökkenteni [!!!], ami úgy ezen [!] hatóságok tekintélyének lejárata, mint a köznyugalom veszélyeztetésére is egyaránt nagymértékben alkalmas”. (A jobboldal már akkor se tudott magyarul...) Ki merné ma „bestiák”-nak nevezni a cigánypofózó magyar köztársasági rendőröket? Igaz, hogy betiltották a „Népszava”-t, de a mai viszonyokhoz képest nem volt lafacsa, az emberek nevéükön nevezték a dolgokat — és Nagy Lajos még ezt is kevesellte! Holott ekkoriban Petőfi „Dicsőösége nagyurak”-jának szaválása miatt dobozi parasztembereket és parasztagonyokat ítélt el a szegedi bíróság, Ady-versek miatt tiltottak be rendezvényeket... — Mindezt Markovits Györgyi és Tóbiás Áron cenzúratörténetéből (1966) merítem. — A vonatokról a közeg leszdede a „Népszava”-t vagy urambocsá! a „Szocializmus”-t, vagy a „Munká”-t (Kassák lapját) bönöngszó utasokat, ám legalább volt miért. Ezek csakugyan rendszerellenes, szocialista és demokratikus lapok voltak.

Tessék csak ma megpróbálni szóba hozni a kizsákmányolást, az elnyomást, az osztályuralmat, a nyomort, a kiszolgáltatottságot, a megálázatásokat, a rendőrállamot, a nemzetközi tőke befolyását: az öncenzúra hatásosabb a cenzúránál.

És ez a finom, óvatos, csak a rendszer anomáliáit, nem a rendszer lényegét szőrmentén bíráló sajtó — tanúim a mai „Népszava” szerkesztői — is több a soknál a hatalom szemében. („Hatalmon” itt nem kizárólag, bár elsősorban a kormányt értem; alapjában azonban az uralkodó osztályt.)

No de hagyjuk az ábrándokat s a múltat — a paradoxon az, hogy negyvenkét évi pártállami-állampárti kisajátítás és elsajátítás után a „Népszava” is polgári lap, hisz minden lap polgári lap; a „Népszava” esetében a polgári baloldal befolyása a túlnyomó; bár kérdés, milyen, az a polgári baloldal, ha nincs szocializmus. (Édes ifjú olvasóm, a „szocializmus” nem Kádár stb. rendszerét jelenti, hanem a munkásmozgalmat, amely Kádár stb. alatt szünetelt.) Rége óta a polgári baloldal (a hűbéri-merkantil-oligarchikus hegemoniától való féltében) eltartotta a radikális, szociáldemokrata sajtót, mert a munkásmozgalmnak volt ereje. Ma nincs ereje. Beszéljünk tehát a valóságokról!

A valóság az, hogy az állampárti egyetemes kényszer szervezete (a SZOT) lapját, a „Népszava”-t zavaros körülmények között privatizálták, aztán megvette egy gyorsan terjeszkedő sajtóbirodalom feje, Fenyő János — akit máig ismeretlen tettesek meggyilkoltak, ki tudja, miért —, mindeközben az újságírók

— De hiszen a „Népszava” azt írta.!

— De hiszen a „Népszava” azt írta.!